

ΤΙ ΑΚΡΙΒΩΣ ΕΙΝΑΙ Η ΓΡΙΠΗ ΤΩΝ ΧΟΙΡΩΝ *

Ο ιός της γρίπης των χοίρων είναι μια πρωτοφανής ανάμιξη ιών που συνήθως υπάρχουν στους χοίρους, τα πτηνά και τους ανθρώπους. Στο Μεξικό, όπου έχουν σημειωθεί μέχρι σήμερα αρκετοί θάνατοι, οι πρώτες ενδείξεις της επιδημίας έγιναν εμφανείς στα τέλη του φετινού Μαρτίου, με κατακόρυφη αύξηση των κρουσμάτων τον Απρίλιο.

Η ανησυχία αξιωματούχων του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) αιτιολογείται από το γεγονός ότι οι χοίροι μπορεί να αποτελέσουν εστία γέννησης ενός νέου στελέχους υψηλής παθογένειας για τον άνθρωπο, με το συνδυασμό των γενετικών υλικών της γρίπης των χοίρων και της γρίπης των πτηνών. Οι χοίροι εμπλέκονται στην εμφάνιση νέων στελεχών ιών που ευθύνονται για δύο πανδημίες γρίπης τον 20ο αιώνα. Το αναπνευστικό σύστημα των χοίρων έχει υποδοχείς που καθιστούν τα ζώα αυτά ευάλωτα σε λοιμώξεις ταυτόχρονα από τους ανθρώπινους ιούς και από τους ιούς των πτηνών.

Η γρίπη των χοίρων, είναι μια ιδιαίτερα μεταδοτική, οξεία, αναπνευστική ασθένεια των χοίρων. Η νοσηρότητα τείνει να είναι υψηλή και θνησιμότητα χαμηλή (1-4%). Ο ιός διαδίδεται μεταξύ των χοίρων από τα αερολύματα, καθώς και την άμεση ή έμμεση επαφή. Τα κρούσματα στους χοίρους εμφανίζονται όλο το χρόνο, με μια αυξανόμενη επίπτωση το φθινόπωρο και το χειμώνα. Πολλές χώρες εμβολιάζουν συνήθως τους πληθυσμούς χοίρων ενάντια στη γρίπη των χοίρων.

Οι ιοί της γρίπης χοίρων είναι συνηθέστερα το στέλεχος H1N1 (οι ΗΠΑ ανακοίνωσαν ότι ο ιός που ευθύνεται για τη νόσο είχε ταυτοποιηθεί ως το στέλεχος H1N1), αλλά υπάρχουν και άλλα στελέχη στους χοίρους (π.χ., H1N2, H3N1, H3N2). Οι χοίροι μπορούν επίσης να μολυνθούν με τους ιούς γρίπης των πτηνών και τους ανθρώπινους εποχιακούς ιούς της γρίπης. Ο H3N2 ιός χοίρων πιστεύεται πως αρχικά είχε εισαχθεί στους χοίρους από τους ανθρώπους. Μερικές φορές οι χοίροι μπορούν να μολυνθούν με περισσότερους από έναν τύπους ιών τη φορά, ο οποίος μπορεί να επιτρέψει στα γονίδια των ιών αυτών να αναμιχθούν. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε έναν ιό της γρίπης που περιέχει γονίδια από διάφορες πηγές. Αν και οι ιοί της γρίπης χοίρων είναι κανονικά συγκεκριμένοι και μολύνουν μόνο τους χοίρους, μερικές φορές μπορεί να προκαλέσουν ασθένεια και στους ανθρώπους.

Ποιες είναι οι επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία;

Τα γενικά κλινικά συμπτώματα είναι παρόμοια με την εποχιακή γρίπη αλλά η αναφερόμενη κλινική κατάσταση κυμαίνεται ευρέως, από την ασυμπτωματική μόλυνση ως τη βαριάς μορφής πνευμονία με συνέπεια το θάνατο.

Καθώς η κλινική κατάσταση ομοιάζει με εποχιακή γρίπη, οι περισσότερες περιπτώσεις του ιού των χοίρων στους ανθρώπους έχουν ανιχνευθεί από τύχη, μέσω της εποχιακής επιτήρησης γρίπης. Οι ήπιες ή ασυμπτωματικές περιπτώσεις μπορεί να έχουν ξεφύγει της αναγνώρισης. Επομένως, η αληθινή έκταση αυτής στους ανθρώπους είναι άγνωστη.

Πώς μολύνονται οι άνθρωποι;

Οι άνθρωποι συνήθως αποκτούν τη γρίπη των χοίρων από τους μολυσμένους χοίρους, εντούτοις σε μερικές περιπτώσεις που έχουν καταγραφεί, υπάρχει έλλειψη επαφής των ανθρώπων με τους χοίρους ή το περιβάλλον όπου οι χοίροι έχουν βρεθεί. Έχει υπάρξει μετάδοση από άνθρωπο σε άνθρωπο, όμως έχει εμφανιστεί σε μερικές μόνο περιπτώσεις, ενώ περιορίστηκε στις στενές επαφές και τις στενές ομάδες των ανθρώπων.

Είναι ασφαλές να τρώει κανείς χοιρινό ή προϊόντα από χοίρους;

Ναι. Η γρίπη χοίρων δεν έχει αποδειχθεί πως μεταδίδεται στους ανθρώπους μέσω αυτού του τρόπου. Ο ιός της γρίπης των χοίρων σκοτώνεται από τις θερμοκρασίες μαγειρέματος (περίπου 70°C), που αντιστοιχούν στις γενικές οδηγίες για την προετοιμασία του χοιρινού κρέατος.

Πόσο πρέπει να ανησυχούμε;

Δεν είναι ξεκάθαρο ακόμα πόσο σοβαρή είναι η κατάσταση, ούτε πόσο γρήγορα εξαπλώνεται η ασθένεια. Οι ενδείξεις είναι αντικρουόμενες (θανατηφόρες στο Μεξικό-ήπιες στις ΗΠΑ). Κάθε φορά που εμφανίζεται ένα νέο στέλεχος γρίπης (όπως φαίνεται πως συμβαίνει και τώρα), το οποίο έχει αποκτήσει την ικανότητα να «πηδά» από άνθρωπο σε άνθρωπο, παρακολουθείται στενά από τους επιστήμονες και τις αρμόδιες αρχές υγείας μήπως έχει τη δυνατότητα να εξελιχτεί σε επιδημία ή και σε πανδημία. Η πανδημία της ισπανικής γρίπης το 1918 (που προκλήθηκε από μια μετάλλαξη του H1N1) ήταν η πιο φονική της σύγχρονης εποχής, μόλυνε περίπου το 40% του παγκόσμιου πληθυσμού και σκότωσε πάνω από 50 εκατ. ανθρώπους, ιδίως νέους. Το 1957 η Ασιατική γρίπη (μια μετάλλαξη του ιού H2N2 της ανθρώπινης γρίπης, σε συνδυασμό με μια μετάλλαξη της γρίπης των άγριων παπιών) σκότωσε 2 εκατ. άτομα, ιδίως ηλικιωμένους. Το 1968 μια μετάλλαξη γνωστή ως H3N2, που ξεκίνησε από το Χονγκ Κονγκ, σκότωσε 1 εκατ. ανθρώπους παγκοσμίως, ιδίως άνω των 65 ετών.

Για την νέα περίπτωση της γρίπης των χοίρων, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας προειδοποιεί ότι είναι σοβαρή και ότι δυνητικά μπορεί να οδηγήσει σε παγκόσμια πανδημία. Τονίζει όμως ότι είναι ακόμα πολύ νωρίς για να αξιολογηθεί σωστά η εξέλιξη της κατάστασης. Είναι ενθαρρυντικό ότι, αντίθετα με τα φονικά κρούσματα στο Μεξικό, σε άλλες χώρες (ιδίως τις ΗΠΑ που έχουν και τα περισσότερα λόγω γειννίας) τα συμπτώματα των ασθενών είναι πιο ήπια, γεγονός που ίσως σημαίνει ότι κάτι ασυνήθιστο συμβαίνει στο Μεξικό. Πιθανώς υπάρχει σε αυτή τη χώρα εν δράσει ένας δεύτερος άσχετος τοπικός ιός, που όμως δεν θα επηρεάσει τον υπόλοιπο κόσμο. Ένδειξη πάντως ότι κάτι ασυνήθιστο συμβαίνει, είναι ότι η νέα γρίπη των χοίρων πλήττει κυρίως νέους (που έχουν λιγότερα αντισώματα) και όχι ηλικιωμένους, όπως η συνήθης περιοδική γρίπη.

Υπάρχει θεραπεία;

Δύο συνήθη αντιγριπικά φάρμακα, το Tamiflu και το Relenza, φαίνεται να είναι αποτελεσματικά στην αντιμετώπιση των μέχρι τώρα περιστατικών, σύμφωνα με τις αμερικανικές αρχές. Επειδή όμως ο ιός μπορεί να αναπτύξει αντίσταση, κανείς δεν μπορεί να είναι σίγουρος για πόσο καιρό τα φάρμακα αυτά θα είναι αποτελεσματικά. Είναι εξάλλου ακόμα αβέβαιο κατά πόσο μπορεί να είναι αποτελεσματικά τα

αντιγριπικά εμβόλια κατά του νέου στελέχους, το οποίο είναι γενετικά διαφορετικό από άλλα στελέχη γρίπης. Από την άλλη, δεν υπάρχουν αποθέματα εμβολίων για το νέο ιό. Αμερικανοί επιστήμονες ήδη ετοιμάζουν ένα νέο εμβόλιο, όμως θα πάρει χρόνο για να τελειοποιηθεί και για να παραχθεί σε αρκετές ποσότητες από τις φαρμακευτικές εταιρίες, ώστε να καλύψει την τεράστια παγκόσμια ζήτηση - αν χρειαστεί. Αν πάντως ο ιός εμφανίσει διαδοχικά κύματα έξαρσης και υποχώρησης, όπως σε προηγούμενες περιπτώσεις, τότε θα υπάρχει περισσότερος χρόνος προετοιμασίας.

Έχει σχέση η γρίπη των πτηνών με τη γρίπη των χοίρων;

Το στέλεχος της γρίπης των πτηνών (H5N1) που έχει προκαλέσει μερικούς θανάτους στην Ανατολική Ασία τα τελευταία χρόνια, αν και είναι επίσης γρίπη τύπου Α, είναι διαφορετικό από αυτό της γρίπης των χοίρων (H1N1). Αν και οι επιστήμονες φοβούνται ότι η γρίπη των πτηνών έχει τη δυνατότητα πρόκλησης πανδημίας λόγω της ικανότητας ταχείας μετάλλαξης, μέχρι τώρα ουσιαστικά έχει παραμείνει ασθένεια των πουλιών και όσοι άνθρωποι έχουν κολλήσει, σχεδόν χωρίς εξαίρεση, εργάζονταν κοντά σε πουλερικά. Οι περιπτώσεις μόλυνσης των ανθρώπων μεταξύ τους από το H5N1 είναι σπανιότατες προς το παρόν, συνεπώς δεν φαίνεται πως ακόμα η συγκεκριμένη γρίπη έχει αναπτύξει τη δυνατότητα εύκολης μετάδοσης μεταξύ ανθρώπων - κάτι που μένει να διαπιστωθεί τώρα κατά πόσο συμβαίνει και στην περίπτωση της γρίπης των χοίρων.

Έχει σχέση η γρίπη των χοίρων ή των πτηνών με το κοινό κρυολόγημα;

Πολύ συχνά δημιουργείται σύγχυση, επειδή τόσο η γρίπη όσο και το κρυολόγημα προκαλούνται από ιούς που φέρνουν παρόμοια συμπτώματα, οπότε είναι σχεδόν αδύνατη η διάκρισή τους με βάση μόνο τα συμπτώματα. Πάντως η γρίπη έχει πιο έντονα συμπτώματα (ιδίως πυρετό και αίσθημα εξάντλησης) και κυρίως μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρότερες επιπλοκές.

Μπορεί η γρίπη των χοίρων να φθάσει σε οποιαδήποτε χώρα;

Οι Αρχές πολλών χωρών (και στην Ελλάδα) ήδη παίρνουν προληπτικά μέτρα. Από τη στιγμή που τα ταξίδια είναι πια τόσο διαδεδομένα, είναι πιθανό ένας φορέας να τη μεταφέρει σε άλλη χώρα. Ο βαθμός επικινδυνότητας εξαρτάται από το πόσο εύκολα ο ιός μεταδίδεται σε άλλο άνθρωπο - κάτι που οι επιστήμονες ερευνούν. Τα συμπτώματα χρειάζεται μερικές μέρες για να εκδηλωθούν και στο μεταξύ ο ιός μπορεί να έχει εξαπλωθεί πριν την εμφάνιση των πρώτων συμπτωμάτων.

Μπορεί τελικά να υπάρξει κάποια στιγμή πανδημία;

Κάθε νέος ιός που μεταδίδεται μεταξύ των ανθρώπων προκαλεί τέτοιο φόβο, επειδή το ανοσοποιητικό σώμα των ανθρώπων δεν έχει κατάλληλα αντισώματα. Οι περισσότερες χώρες έχουν στα συρτάρια τους σχέδια για μια τέτοια περίπτωση, που περιλαμβάνουν φάρμακα, εμβόλια και μέτρα απομόνωσης των φορέων - κάτι που ήδη κάνει το Μεξικό, απαγορεύοντας τις δημόσιες συγκεντρώσεις, κλείνοντας τα σχολεία κ.α.

Ποιες είναι οι κατάλληλες προφυλάξεις;

Οι συνηθισμένες. Συχνό πλύσιμο χεριών με σαπούνι, αποφυγή επαφής των χεριών με τη μύτη και το στόμα, αποστάσεις ασφαλείας από αρρώστους, μάσκα προσώπου κλπ.

Περιστατικό το 1976

Περιστατικό ιού της γρίπης των χοίρων εμφανίστηκε σε αμερικανικό στρατόπεδο στο Νιού Τζέρσεϊ το 1976, μετά την επιστροφή των στρατιωτών από τις άδειες των Χριστουγέννων. Ο ιός είχε συμπτώματα πνευμονίας σε τουλάχιστον τέσσερις στρατιώτες, ενώ ένας πέθανε. Ο ιός μεταδόθηκε μεταξύ των στρατιωτών κατά την εκπαίδευση, ενώ περιορίστηκε στα όρια των στρατιωτικών εγκαταστάσεων.

Γραμμή επικοινωνίας για ύποπτα περιστατικά

Για οποιαδήποτε πληροφόρηση, που αφορά ύποπτο περιστατικό, λειτουργεί στο ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ η τηλεφωνική γραμμή επικοινωνίας 210 52 12 054 και 210 52 22 339».

*Το παραπάνω άρθρο δημοσιεύθηκε σε ιστοσελίδα της εφημερίδας «Καθημερινή»